

Green Deal

Artikel

Kansen en uitdagingen voor het bedrijfsleven

Begin maart presenteerde Frans Timmermans namens de Europese Commissie de wet op de Green Deal. Een analyse door Berenschot laat zien dat twee onderwerpen direct prioriteit moeten krijgen: rekeningrijden en de CO₂-belasting voor de industrie. Daarnaast biedt de Green Deal ook volop kansen voor het bedrijfsleven. Een toelichting op de belangrijkste thema's.

Met de Green Deal zet de Commissie in op een groeistrategie die de Europese Unie moet transformeren in een klimaatneutrale, circulaire en grondstofefficiënte unie, zodat Europa concurrerend blijft. Hoe verhouden deze Europese plannen zich tot het Nederlandse Klimaatakkoord? En wat zijn de consequenties van deze Green Deal voor de bedrijven in ons land? In deze fase van de besluitvorming staat nog weinig vast, daarom dienen alle Nederlandse betrokken partijen zich juist nu actief te laten horen in Brussel voor een zo gunstig mogelijk resultaat. Immers, Europees beleid zal leidend zijn voor onze nationale wetgeving. Doen we dat niet, dan kan het bedrijfsleven in Nederland, en dan met name het mkb, daar nog decennialang onder lijden.

Het kabinet heeft in zijn regeerakkoord al veel plannen opgenomen die raken aan de Green Deal, zoals het realiseren van 55% CO₂-reductie in Europa, de inzet voor een volledig circulaire economie per 2050, de halvering van gezondheidsschade door luchtkwaliteit per 2030, de ingezette transitie naar circulaire landbouw en het versterken van biodiversiteit. Ondanks de overeenstemming op sommige onderwerpen, bestaan er wel degelijk meningsverschillen tussen Nederland en Brussel over waar de kansen liggen. Om verrassingen te voorkomen, is het voor een land dat zelf al veel plannen heeft opgenomen in zijn Klimaatakkoord, cruciaal om mee te praten over het beleid in Brussel. De ambities van de Green Deal bepalen namelijk hoe de markt er de komende twintig jaar uit gaat zien.

Twee onderwerpen dienen meteen prioriteit te krijgen. Allereerst rekeningrijden. Wanneer de Commissie het rekeningrijden straks op Europees niveau invoert, hebben lidstaten geen andere keus dan Brussel te volgen. Rekeningrijden kan vooral mkb'ers hard raken. Nu rekeningrijden in de Europese pijplijn zit, is de vraag of we deze maatregel willen doorvoeren. En zo ja, hoe deze dan uitgewerkt moet worden. Met andere woorden, er moet een strategisch plan B klaarliggen: mocht rekeningrijden er toch komen, hoe kunnen we dat dan zo vormgeven dat het Nederlandse bedrijfsleven er zo min mogelijk schade van ondervindt?

Het tweede onderwerp dat directe aandacht vereist, is de CO₂-belasting voor de industrie. Om in 2050 klimaatneutraal te zijn, wil de Commissie de mogelijkheden verkennen om de CO₂-uitstoot door de industrie te beprijzen. Ook wordt gekeken naar mogelijkheden voor importtarieven voor bijvoorbeeld staal uit de VS. Voor een land dat zo afhankelijk is van de handel als Nederland, is het essentieel om mee te discussiëren over het vormgeven van deze maatregelen.

Om beide uitdagingen het hoofd te bieden, komt Berenschot EU met drie adviezen aan het brede Nederlandse bedrijfsleven:

1. Werk scenario's uit voor de implementatie van rekeningrijden zodanig dat het Nederlandse bedrijfsleven zo min mogelijk wordt geschaad.
2. Onderzoek de effecten van de CO₂-belasting, specifiek met oog voor de implicaties voor de wereldhandel.
3. Zoek naar partners in andere EU-lidstaten die tegen dezelfde issues aanlopen en kom samen met een degelijk en geloofwaardig alternatief.

Naast uitdagingen biedt de Green Deal ook volop kansen. Hierna volgen de acht belangrijkste thema's.

Klimaat

Komend jaar wil de Commissie het systeem voor emissiehandel uitbreiden. Bedrijven krijgen bepaalde rechten om CO₂ uit te stoten, en kunnen daarin handelen als ze rechten overhouden of juist meer rechten nodig hebben. Eind 2020 komt de Commissie met een voorstel om dit Emission Trade System (ETS) uit te breiden naar meer sectoren en de prijs van emissierechten te verhogen. Hierbij stelt zij een aantal maatregelen voor: uitbreiding van het ETS-beleid naar scheepvaart, afbouwen van de gratis rechten voor de luchtvaart en onderzoek naar uitbreiding naar wegtransport en de gebouwde omgeving. Deze voorstellen hebben direct invloed op bedrijven in de scheep- en luchtvaart.

Het risico bestaat dat Europa met die strengere eisen en hogere prijzen een ongelijk speelveld creëert ten opzichte van de rest van de wereld, en daarmee de concurrentiepositie van Europa verzwakt. Er zijn twee manieren om dat op te lossen: ofwel de sectoren die het kwetsbaarst zijn voor internationale concurrentie gratis emissierechten geven, ofwel een Carbon Border Adjustment Mechanism invoeren. Deze tweede maatregel zou betekenen dat er aan de grens voor bijvoorbeeld staal uit de VS een CO₂-correctie betaald moet worden. In 2021 volgt een voorstel voor een Carbon Border Adjustment Mechanism, om geïmporteerde goederen te beprijzen voor hun CO₂-uitstoot en wegleffecten tegen te gaan.

Energie

Op het gebied van energie komt de Commissie met voorstellen om de CO₂-uitstoot van het energiesysteem te verlagen via aanpassingen van relevante energiewetgeving. Daarnaast zal de Commissie dit jaar een strategie voor het ontwikkelen van wind op zee (specifiek voor regionale samenwerking tussen lidstaten) presenteren, alsook een strategie voor slimme sectorintegratie (het samenvoegen van systemen van elektriciteit en moleculen). Ook stelt de Commissie een herziening van de TEN-E verordening, een Europees regelgevingskader voor energie-infrastructureur, voor om grensoverschrijdende energiesamenwerking te bevorderen. Ten slotte zal de richtlijn Energiebelastingen aangepast worden om milieukwesties voorop te stellen. Deze maatregelen bieden mogelijkheden voor bedrijven op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking, waar verschillende EU-subsidies voor bestaan.

Industrie

De Europese industriestrategie heeft drie prioriteiten: globale concurrentiekracht van de Europese industrie behouden en een gelijk speelveld creëren, Europa klimaatneutraal maken tegen 2050, en de digitale toekomst van Europa vormgeven. Om deze doelstellingen te bereiken, stelt de Commissie de volgende acties voor met grote consequenties voor bedrijven:

- Herziening van de Europese mededingingsregels: een evaluatie van fusiecontroles en herziening van de staatssteunregels moeten de regels geschikt maken voor een dynamische economie.
- Een witboek over de versturende effecten van buitenlandse subsidies op de interne markt. De Commissie wil ook bekijken hoe de buitenlandse toegang tot Europese openbare aanbestedingen en Europese fondsen kan worden aangepakt. Dit kan gevolgen hebben voor Nederlandse bedrijven en de subsidies die zij hebben verkregen, specifiek wat betreft buitenlandse subsidies op producten voor de Europese interne markt.

- Maatregelen om energie-intensieve industrieën te moderniseren en koolstofarmer te maken, duurzame en slimme mobiliteitsindustrieën te ondersteunen, promoten van energie-efficiëntie, versterken van instrumenten die 'carbon leakage' tegengaan en voorzien in voldoende koolstofarme energie tegen betaalbare prijzen.
 - Een goede waterstofalliantie om de industrie koolstofarmer te maken, gevolgd door allianties rond koolstofarme industrieën, industriële clouds en platformen en grondstoffen. Er worden dus meerdere maatregelen ingezet om de industrie koolstofarmer te maken.
 - Een actieplan rondom kritieke grondstoffen en een Europese farmaceutische strategie.
 - Wetgeving en richtlijnen rond groene openbare aanbestedingen.
- kunststoffen: nieuwe verplichte eisen inzake het gehalte gerecycled materiaal, met extra aandacht voor microplastics en bio-gebaseerde en biologisch afbreekbare kunststoffen
 - textiel: een nieuwe EU-strategie voor textiel om het concurrentievermogen in de sector te versterken en de EU-markt voor textielhergebruik een impuls te geven
 - constructie en gebouwen: een uitgebreide strategie voor een duurzame gebouwde omgeving, waarin de beginselen van circulariteit worden bevorderd
 - levensmiddelen: een nieuw wetgevingsinitiatief inzake hergebruik met het oog op de vervanging van wegwerpverpakkingen, tafelgerei en bestek door herbruikbare producten in de voedselvoorziening.

Circulaire economie

Het actieplan voor circulaire economie heeft onder andere tot doel de ontwikkeling van leidende markten voor klimaatneutrale en circulaire producten te stimuleren en commerciële toepassingen van baanbrekende technologieën te bespoedigen in prioritaire gebieden zoals schone waterstof. De Commissie zet hierbij ook in op de toepassing van digitale technologieën om de impact van milieu- en klimaatbeleid te optimaliseren. Dit biedt nieuwe kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven om dergelijke technologieën te ontwikkelen.

In het actieplan worden de volgende maatregelen voorgesteld:

- Duurzame producten de norm maken. De Commissie zal wetgeving voorstellen om ervoor te zorgen dat producten die in de EU op de markt worden gebracht, ontworpen zijn om langer mee te gaan en gemakkelijker te hergebruiken, te repareren en te recyclen zijn. Producten voor eenmalig gebruik worden beperkt, vroegtijdige veroudering wordt aangepakt en de vernietiging van onverkochte duurzame goederen wordt verboden.
- Focussen op sectoren die de meeste hulpbronnen verbruiken en waar het potentieel voor circulariteit hoog is. De Commissie zal concrete maatregelen nemen op het gebied van:
 - elektronica en ICT: een initiatief voor herbruikbare elektronica om een langere levensduur van producten te bevorderen en de inzameling en verwerking van afval te verbeteren
 - batterijen en voertuigen: een nieuw regelgevingskader voor batterijen om de duurzaamheid te verbeteren en het circulaire potentieel van batterijen te stimuleren
 - verpakkingen: nieuwe verplichte eisen over wat is toegestaan op de EU-markt, met het oog op de vermindering van (over)verpakking

Gebouwde omgeving

Om de renovatiegraad van gebouwen te verhogen, kondigt de Commissie een initiatief aan om in 2020 financiële en regelgevende belemmeringen voor renovatie aan te pakken. Dit zou onder andere via een platform van belanghebbenden, ondersteund door innovatieve financieringsregelingen, dienen te gebeuren. De derde maatregel is de aangekondigde herziening van de verordening bouwproducten. Deze maatregelen zullen vooral voor bouwbedrijven grote consequenties hebben.

Mobiliteit

De Commissie kondigt een strategie voor duurzame en slimme mobiliteit aan in 2020, omdat transport goed is voor 25% van de CO₂-uitstoot in de EU, en dit percentage nog steeds toeneemt. De Commissie wil toewerken naar nul-emissiemobiliteit vanaf 2025, onder andere door het aanscherpen van emissienormen. Daarnaast komt de Commissie met voorstellen voor het verplaatsen van goederenvervoer van de weg naar duurzamere transportmodaliteiten, onder andere door het vergroten van de capaciteit van spoorwegen en binnenlandse waterwegen en het stimuleren van 'Mobility as a Service (MaaS)'. De Commissie wil de luchtvaartemissies terugdringen, bijvoorbeeld via het Single European Sky-voorstel en het verbeteren van de luchtkwaliteit bij vliegvelden. Daarnaast komt de Commissie met een voorstel om de meest vervuilende schepen te reguleren en het gebruik van walstroom te verplichten. Ten slotte pleit de Commissie voor behoud van een hoge ambitie bij herziening van de Eurovignetrichtlijnen, de evaluatie van de richtlijn Infrastructuur alternatieve brandstoffen en de verordening Trans European Transport Network. Deze maatregelen zullen consequenties hebben voor Nederlandse bedrijven op het gebied van vervoer.

Van boer tot bord

Door middel van de 'Van boer tot bord'-strategie focust de Commissie op klimaat, milieu, biodiversiteit, het terugdringen van nutriëntenoverschotten en gezonde en duurzame voedingspatronen met een sleutelrol voor Europese boeren en vissers. Dit zal deels gerealiseerd moeten worden door de nationale strategische plannen in het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). De Commissie zal deze GLB-plannen beoordelen op de mate waaraan deze voldoen aan de doelen van de Green Deal. Er is oog voor verduurzaming, dierenwelzijn, en het belonen van boeren die zich inzetten om leefomgevings- en klimaatresultaten te behalen. De Commissie wil ook een gezonder en duurzamer dieet stimuleren en voedselverspilling tegengaan. Ingevoerde levensmiddelen die niet aan de relevante EU-milieunormen voldoen, worden niet op de EU-markt toegelaten. Het is niet duidelijk hoe de Commissie een gezonder en duurzamer dieet wil gaan stimuleren; hier liggen nog veel kansen om de wetgeving te beïnvloeden.

LTO Nederland noemt de uitwerking van de Green Deal cruciaal voor de toekomst van de landbouw. De plannen moeten niet óver de boer gaan, maar vóór de boer werken. De voor de land- en tuinbouw belangrijke 'Van boer tot bord'-strategie zou eind maart gepubliceerd worden, maar is vanwege de coronacrisis uitgesteld. Daarnaast neemt LTO duidelijke standpunten in ten opzichte van het GLB: het budget voor het GLB moet worden behouden en het GLB-geld moet naar de actieve agrariër gaan en niet naar natuurorganisaties en adviseurs.

Zero Pollution Ambition

De Commissie heeft aangekondigd om in 2021 een actieplan te lanceren om de vervuiling van lucht, water en bodem tot nul terug te brengen. Daarnaast wil de Commissie de luchtkwaliteitsnormen beter laten aansluiten bij de WHO-aanbevelingen, bepalingen inzake monitoring, modellering en luchtkwaliteitsplannen aanscherpen en de maatregelen ter bestrijding van de vervuiling door grote industriële installaties evalueren. Ten slotte zal de Commissie een duurzaamheidsstrategie en een regelgevingskader voor chemische stoffen presenteren en dit regelgevingskader aanpassen met aandacht voor risico's van hormoonverstorende stoffen, gevaarlijke stoffen in producten, gecombineerde effecten van verschillende stoffen en zeer persistente stoffen.

Aangezien Nederland recentelijk maatregelen heeft getroffen omtrent stikstof en PFAS, zullen de nieuwe beleidsmaatregelen van de Commissie hier direct invloed op hebben. Vooral bedrijven in de bouwsector zullen de consequenties van deze maatregelen gaan voelen: een sterke lobby in Brussel is cruciaal!

Conclusie

Met de Green Deal krijgt het bedrijfsleven duidelijkheid over het klimaatbeleid op de lange termijn, waaronder de aanpassing van het emissiehandel-stelsel. De verwachting is dat veranderingen veel sneller gaan, nu het bedrijfsleven investeringszekerheid krijgt. Tegelijkertijd liggen alle te nemen beleidsmaatregelen nog open: Nederlandse bedrijven kunnen hierop actie ondernemen.

Meer weten?

Wilt u meer weten over de consequenties van de Green Deal voor uw organisatie? Met de EU Impact Scan van Berenschot krijgt u in brede zin inzicht in hoeverre uw organisatie is aangesloten op de EU. Daarnaast bieden wij advies op maat.

Neem voor ondersteuning in uw EU-strategie vrijblijvend contact op met

Tim Masselink

Senior Consultant

06 - 2093 8104

t.masselink@berenschot.nl

Berenschot

Berenschot is een onafhankelijk organisatieadviesbureau met 350 medewerkers wereldwijd. Al 80 jaar verrassen wij onze opdrachtgevers in de publieke sector en het bedrijfsleven met slimme en nieuwe inzichten. We verwerven ze en maken ze toepasbaar. Dit door innovatie te koppelen aan creativiteit. Steeds opnieuw. Klanten kiezen voor Berenschot omdat onze adviezen hen op een voorsprong zetten.

Ons bureau zit vol inspirerende en eigenwijze individuen die allen dezelfde passie delen: organiseren. Ingewikkelde vraagstukken omzetten in werkbare constructies. Door ons brede werkerrein en onze brede expertise kunnen opdrachtgevers ons inschakelen voor uiteenlopende opdrachten. En zijn we in staat om met multidisciplinaire teams alle aspecten van een vraagstuk aan te pakken.

Berenschot Groep B.V.

Europalaan 40, 3526 KS Utrecht

Postbus 8039, 3503 RA Utrecht

030 2 916 916

www.berenschot.nl

[in /berenschot](https://www.linkedin.com/company/berenschot)